

امکان سنجی انتشار چک الکترونیک در نظام حقوقی ایران

صدیقه باقری فرادنبه، امیررضا کنجکاو منفرد

1- دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت بازرگانی دانشگاه یزد

2- استادیار دانشکده اقتصاد و مدیریت و حسابداری دانشگاه یزد

چکیده

چک یکی از اوراق تجاری و رایج ترین ابزار پرداخت غیر نقدی، بوده و قائم مقام پول است. چک در تجارت و داد و ستد های بین تجار و حتی غیر تجار نقش عمده ای را در پرداخت و انتقال وجوه ایفا می کند. باتوجه به حجم زیاد چک هایی که روزانه در ایران مورد استفاده قرار می گیرند لازم است که چه در زمینه ی سرعت و چه دقت این سیستم ترقی داده شود. زیرا چک الکترونیکی بهترین ابزار برای این منظور است. لذا همه تلاش ها و برنامه ریزی ها باید با جلب اطمینان و اعتماد کامل مردم باشد و بهترین وسیله برای اعمال چنین سیاستی حمایت کامل حقوقی و جزایی از چک است. در این مقاله ابتدا با مفاهیم چک الکترونیک و امضای دیجیتال و سیستم پایای چک الکترونیکی آشنا شده و در ادامه شرایط لازم جهت انتشار چک الکترونیکی در نظام حقوقی ایران معرفی می شود. روش این مقاله از نوع کتابخانه ای می باشد. در چک های الکترونیکی باید شرایط شکلی و ماهیت چک رعایت گردد. چک های الکترونیکی از ویژگی هایی مانند رمزنگاری کلید عمومی، امضای دیجیتالی، رمزگذاری، احراز هویت، رایگان بودن، مجاز شناسی، امنیت، محرمانگی، جامعیت برخوردار بوده و از دوباره خرج شدن جلوگیری می کند.

کلمات کلیدی:

چک الکترونیک، امضای دیجیتالی، سیستم پایا چک، سناریوهای پردازش چک الکترونیک

1. مقدمه

با انقلاب اقتصادی اینترنت که بعنوان ستون فقرات ارتباطات است و همه گیر شدن آن در سال 1990 و همچنین گسترش اطلاعات در عرصه ی تجارت و بازرگانی، شاهد تحول بنیادین در روابط اقتصادی بین افراد حقیقی و حقوقی، موسسات و دولت ها با یکدیگر بودیم بطوری که مبادلات تجاری به سرعت از حالت سنتی خود که مبتنی بر اسناد و مدارک کاغذی، خارج شده و به سوی انجام مبادلات از طریق بهره گیری از سیستم های مبتنی بر اطلاعات الکترونیک در حرکت است. چک الکترونیک یکی از روش های پرداخت الکترونیک می باشد که نسبت به نسخه فیزیکی خود، جایگاه بالاتری دارد.

در ایران، باتدوین قوانین تجارت الکترونیک در کشور و عضویت در AFACT و WIPO، مقدمات ورود به صحنه جهانی فراهم شده است، ایران برای ورود به صحنه تجارت جهانی بایستی اصلاحات سیستم پرداختی خود را مدنظر قرار دهد، همچنین پایین بودن هزینه پردازش و تسویه چک الکترونیک بدلیل سود جستن از ارتباطات سنتی، استفاده از مدل هایی برای چک های الکترونیک در سیستم های پرداخت الکترونیک کشور، قابل توجه است. {10}

در حوزه چک خدمات الکترونیک در درون نظام بانکی ایران وجود دارد. آخرین نمونه ان به امروز طرح چکاوک بود که از طریق آن چک ها بین بانک ها به صورت تمام الکترونیک مبادله شده و باعث افزایش سرعت و دقت در گردش چک و وصول آن شده است. اما هنوز برگ چک در بین مردم وجود داشته و مشابه ای در دنیای الکترونیک برای آن در ایران نیست، در این مقاله ضمن آشنایی با چک الکترونیک و ویژگی های آن به چگونگی شکل گیری آن خواهیم پرداخت {18}.

موفقیت تجارت الکترونیک در گرو فناوری های پرداخت کارآمد است. یکی از این فناوری ها چک الکترونیک می باشد که در حقیقت سندی الکترونیک برای جایگزین کردن چک کاغذی در تجارت الکترونیک است. سیستم های چک الکترونیک با ویژگی اصالت پیام، تصدیق هویت و انکار ناپذیری طراحی می شوند و به اندازه ای قوی هستند که می توانند از کلاهبرداری از بانک ها و مشتریان شان جلوگیری نمایند. {4}